

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

250023

การจัดการของเครือข่ายทางสังคมในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย : กรณีศึกษา
ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ภาคประชาชน)
จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิภาณี ขุทอง

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาตรี สาขาบริหารการสื่อสารมวลชน
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
ตุลาคม 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๐๐๒๕๓๗๑๘

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

การจัดการของเครือข่ายทางสังคมในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย : กรณีศึกษา
ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ภาคประชาชน)
จังหวัดพิษณุโลก

วิลาสินี ชูทอง

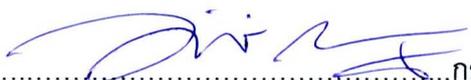
วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาตรีรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
กรกฎาคม 2555
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการของเครือข่ายทางสังคมในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย : กรณีศึกษาศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ภาคประชาชน) จังหวัดพิษณุโลก” ของ วิลาสินี ชูทอง เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ ของมหาวิทยาลัยนเรศวร

วิลาสินี เปรมประสิทธิ์

.....ประธาน

(ดร. รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์)

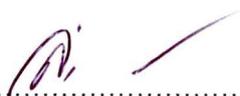
.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลลภฯ สุขสวัสดิ์)

.....กรรมการ

(ดร.สุกิจ ขอเชื้อกลาง)

.....กรรมการ

(ดร.ลำเนา เอี่ยมสะอาด)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณิงนิจ ภูพัฒน์วิบูลย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

19 กรกฎาคม 2555

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ สุขสวัสดิ์ ที่ให้คำปรึกษาและให้ข้อชี้แนะการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนมีความสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ดร.สุกิจ ขอเชื้อกลาง ดร.รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ และ ดร.ลำเนา เขี่ยมสะอาด ที่คอยให้คำแนะนำและช่วยชี้แนะการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภัคดีวงศ์ ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณสาคร สงมา คุณณัฐวุฒิ อุปปะ คุณแน่น้อย อัครวาทิตกร คณะกรรมการและคณะทำงานศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ภาคประชาชน จังหวัดพิษณุโลกทุกคน ที่ได้ร่วมสร้างปรากฏการณ์อันทรงคุณค่าบนพื้นฐานของความเป็นจิตอาสาของคนไทยเมื่อยามภัยพิบัติมาเยือนและทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้ามาร่วมศึกษาวิจัยอันแสนประทับใจ

ขอขอบคุณกำลังใจจากพี่สาว เพื่อน และญาติพี่น้องทุกคน ซึ่งกำลังใจทั้งหมดได้ผลักดันให้ผู้วิจัยสามารถสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ได้สำเร็จ

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณพ่อเลิศวุฒิและคุณแม่อนงค์ ชูทองที่คอยอบรมสั่งสอนและสร้างแรงบันดาลใจสำคัญจนผู้วิจัยสำเร็จการศึกษาชั้นมหาบัณฑิต ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาและความดีของงานวิจัยฉบับนี้ขออุทิศแด่บุพการีและผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน

วิลาสินี ชูทอง

ชื่อเรื่อง	การจัดการของเครือข่ายทางสังคมในการช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัย : กรณีศึกษา ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ภาคประชาชน) จังหวัดพิษณุโลก
ผู้วิจัย	วิลาสินี ชูทอง
สถานที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วัลลภช สุขสวัสดิ์
กรรมการที่ปรึกษา	ดร. สุกิจ ขอเชื้อกลาง
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ปร.ม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2555
คำสำคัญ	ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ภาคประชาชน) จังหวัดพิษณุโลก จิตอาสา เครือข่ายทางสังคม

บทคัดย่อ

256023

การวิจัยเรื่องการจัดการของเครือข่ายทางสังคมในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย : กรณีศึกษา ศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย (ภาคประชาชน) จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์ฯในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในสามประเด็นคือ 1) การจัดการศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วยการจัดการด้านการประสานการทำงาน การจัดการด้านผู้ปฏิบัติงาน การจัดการด้านเงินบริจาค 2) การจัดการการดำเนินงานของศูนย์ฯ ซึ่งประกอบด้วยการวางแผนการทำงาน การประสานงานด้านข้อมูลและพื้นที่ที่ประสบอุทกภัย การจัดการสิ่งของบริจาค การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และ 3) การจัดการอุบัติเหตุของศูนย์ฯ โดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะกรรมการศูนย์ฯ ภาคประชาชน จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัย

1. การจัดการศูนย์ฯ ด้านการประสานการทำงาน พบว่ามีการประสานการทำงานแบบรวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลางคือฝ่ายอำนวยการแต่ยังคงขาดการประสานการทำงานที่มีความต่อเนื่อง ด้านผู้ปฏิบัติงาน เป็นการทำงานโดยอาศัยเครือข่ายการทำงานเป็นหลักและในด้านการจัดการด้านเงินบริจาค พบว่ายึดหลักความไว้นใจเชื่อใจในการบริหารจัดการด้านการเงิน

2. การจัดการการดำเนินงานของศูนย์ฯ ด้านการวางแผนการทำงาน พบว่า มีการทำงานแบ่งออกเป็นเจ็ดฝ่าย คือ ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายข้อมูล ฝ่ายประสานพื้นที่ ฝ่ายรับ-จ่ายของบริจาค ฝ่ายติดตามและฝ่ายการเงิน แต่ละฝ่ายจะร่วมกันกำหนดบทบาท หน้าที่

และวิธีการทำงานโดยผู้ปฏิบัติที่เป็นไปตามตามความสามารถและความสมัครใจ จากการศึกษาในประเด็นเรื่องการประสานงานด้านข้อมูลและพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยพบว่าเป็นการประสานเครือข่ายในพื้นที่เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลความเดือดร้อนและสถานการณ์น้ำในพื้นที่ ในด้านการจัดการสิ่งของบริจาค นั้น พบว่าการทำงานของศูนย์ได้มีการแบ่งการทำงานออกเป็นสามขั้นตอนคือการรับบริจาค การบรรจุสิ่งของบริจาคและการนำส่งสิ่งของบริจาค ประเด็นสุดท้ายคือการศึกษาด้านการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพบว่า ศูนย์ฯมีการติดตามและการประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่องจากเอกสาร รายงานการประชุมและการลงพื้นที่สำรวจ

3. การจัดการอุทกภัยพบว่าศูนย์ฯ มีการทำงานร่วมกับชุมชนในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อน การประเมินความเสียหายและการฟื้นฟูบูรณะที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ โดยจะเน้นไปที่การฟื้นฟูการประกอบอาชีพเป็นหลักเนื่องจากความเสียหายด้านที่อยู่อาศัยน้อยกว่าที่ทำกิน นอกจากนี้ยังมีการร่วมกันจัดทำแผนที่อุทกภัยของชุมชนที่จะนำไปสู่การประเมินความเสี่ยงของสถานการณ์อุทกภัยของชุมชนอันเป็นการจัดการอุทกภัยในระยะก่อนเกิดอุทกภัย

Title MANAGEMENT OF SOCIAL NETWORKS IN HELPING FLOOD VICTIMS : A CASE STUDY OF FLOOD RELIEF OPERATIONS CENTER (PEOPLE SECTOR) PHITSANULOK PROVINCE

Author Wilasinee Choothong

Advisor Assistant Professor Wanlapat Suksawas, Ph.D.

Co - Advisor Sukij Khorchurklang, Ph.D.

Academic Paper Thesis M.P.A in Public Administration, Naresuan University, 2012

Keywords Flood Relief Operations Center (People Sector) Phitsanulok Province, Volunteer, Social Networks

ABSTRACT

256023

The research on the management of social networks in helping flood victims: a case study of flood relief operations center (people sector) Phitsanulok province is a qualitative research. The main objective of this research is to investigate the operation of the center in helping flood victims in three main issues: Firstly, The management of center which consists of coordination, labour and financial management; secondly, operation center management which consists of its plan work, coordination of information and flood area, the management of donated goods and monitoring and evaluation operation; lastly, the disaster management of center. The research employs an in-depth interview as a main tool for data collection.

The results of research

Firstly, it is found that as regard to the co-ordination of the center, there is a co-ordination in the process of the center. However, it is also shown that there is a lack of continuity in the co-operation. As regards to the center's labor it is revealed that the center employs informal network in order to run the center. Lastly, it is found that budgeting management is based on personal trust among the center's members.

Secondly, the structure of the center is divided into seven sections which are 1) direction section, 2) public relation, 3) Information sector, 4) area co-ordination

sector. 5) donation sector' 6) Monitoring sector and 7) Budgeting sector. The center is run by mutual co-ordination of all sectors as regard to member's capacity and intention. As regard to the process of goods donation management, it is revealed that there are three steps in the process; 1) goods donation, 2) packing and 3) goods destitution. According to the monitoring and operational evaluation, the data shows that there are regularity of the monitoring and evaluation operation which can be monitored from document, meeting reports and data from survey.

Lastly, it is discovered that the center works closely with community in disaster management in suffer alleviation, damaging assessment and having and employment reconstruction. Moreover, the center also helps the community in making flood area maps which are able to assist a flood risk assessment in the future.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	8
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของงานวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการอุทกภัย.....	12
ความหมายของการบริหารจัดการอุทกภัย.....	12
ความสำคัญของการบริหารจัดการอุทกภัย.....	13
ขั้นตอนการบริหารจัดการอุทกภัย.....	14
แนวคิดเรื่ององค์กรภาคประชาชน.....	17
ความหมายขององค์กรภาคประชาชน.....	17
การก่อเกิดขององค์กรภาคประชาชน.....	19
วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กรภาคประชาชน.....	20
แนวคิดเรื่องเครือข่ายทางสังคม.....	21
ความหมายเครือข่ายทางสังคม.....	21
องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม.....	23
ประเภทของเครือข่ายทางสังคม.....	23
แนวคิดเรื่องการจัดการองค์กร.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 32
	แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ..... 32
	แหล่งข้อมูล..... 32
	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ..... 32
	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 33
	เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ..... 36
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 36
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 37
	สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย..... 39
4	ผลการวิจัย..... 40
	การจัดการศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ภาคประชาชน จังหวัดพิษณุโลก..... 41
	การจัดการด้านการดำเนินงานของศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ประชาชน จังหวัดพิษณุโลก..... 58
	การจัดการอุปถัมภ์ของศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ภาคประชาชน จังหวัดพิษณุโลก..... 77
5	บทสรุป..... 94
	สรุปผลการวิจัย..... 94
	อภิปรายผล..... 96
	ข้อเสนอแนะ..... 99

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	102
ภาคผนวก.....	109
ประวัติผู้วิจัย.....	141

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	การวิเคราะห์ความหมายองค์รภาคประชาชน.....	18
2	การวิเคราะห์ความหมายเครือข่ายทางสังคม.....	22
3	สรุปวิธีการดำเนินงานวิจัย.....	39
4	การจัดการอุปถัมภ์ ตำบลจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.....	78
5	สรุปบทเรียน.....	93

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	มูลค่าความเสียหาย.....	2
2	พื้นที่ประสบภัย.....	2
3	พื้นที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย ระหว่างเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2554.....	4
4	พื้นที่ลุ่มน้ำยมและลุ่มน้ำน่าน.....	6
5	วัฏจักรการบริหารจัดการอุทกภัย.....	14
6	ช่วงระยะของการจัดการของเครือข่ายทางสังคมในการช่วยเหลือผู้ประสบ อุทกภัย.....	16
7	กรอบการวิจัยการดำเนินงานของ ศปภ. ภาคประชาชน จังหวัดพิษณุโลก.....	27
8	กรอบแนวคิดการวิจัย.....	31
9	การประสานการทำงาน.....	42
10	สิ่งของบริจาค (1).....	45
11	สิ่งของบริจาค (2).....	47
12	จัดการด้านผู้ปฏิบัติงานของศูนย์ฯ.....	48
13	การลำเลียงของ.....	49
14	การคัดแยกของที่มีอยู่เดิม.....	50
15	ประสานความร่วมมือ.....	51
16	ผู้มีจิตอาสาจัดเตรียมมาเอง.....	51
17	การทำงาน.....	52
18	การรับประทานอาหารร่วมกัน.....	52
19	การบริหารจัดการเงินบริจาค.....	53
20	การรับเงินบริจาค.....	54
21	การเบิกจ่ายเงินบริจาค.....	56
22	ตัวอย่างบัญชีรายรับ-รายจ่าย.....	57
23	การประชุมสร้างกลไกการทำงาน.....	59
24	แผนการทำงานของศูนย์ฯ ภาคประชาชน จังหวัดพิษณุโลก.....	61

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
25	โครงสร้างการประสานงานด้านข้อมูลและพื้นที่ที่ประสบอุทกภัย.....	64
26	การขนย้ายสิ่งของบริจาค.....	67
27	การตรวจชนิด/ประเภท และการบันทึกรายการสิ่งของบริจาค.....	68
28	การคัดแยกประเภทสิ่งของบริจาค.....	69
29	การบรรจุถุงยังชีพ.....	71
30	การจัดการสิ่งของบริจาค.....	74
31	การติดตามการทำงานของบริจาคของศูนย์ฯ.....	76
32	แผนที่ตำบลจอมทอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก.....	80
33	การประชุมวางแผนงาน.....	83
34	การลำเลียงสิ่งของบริจาค.....	84
35	ผู้มารับรับสิ่งของบริจาค.....	85
36	การนำส่งสิ่งของบริจาคและการประกอบอาหาร.....	86
37	ลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์และนำส่งของบริจาค.....	87
38	โครงสร้างการจัดทำฐานข้อมูลภัยพิบัติระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน.....	100
39	การก่อเกิดศูนย์ปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ภาคประชาชน จังหวัดพิษณุโลก.....	110